

THE ARMAGEDDON GAME

ביתר קלות מאשר יצחק רבין. לשווא ניסיתי להסביר כי מנחם בגין אינו שארל דהגול, ובדומה לא ריצ'ארד ניקסון. בגין הוא בגין, אדם שלם עם עצמו, שקורץ מחומר אחר, לטובה או לרעה. ניקסון היה פוליטיקאי סריעקרוני ששבשבת-רוח, איש פרגמטי. דהגול היה לאומן קיצוני, אך הוא היה גם אדם רציני, בעל היגיון צונן, שניתח את המציאות ופעל במיסגרת נתונה. בגין הוא איש-שליחות. הוא מפעיל את ההיגיון לגבי דרכי-הביצוע, לא לגבי קביו עתידיים. מי שסבור כי בגין, "ישתנה", שהשליטון ירכך אותו ויהפוך אותו לאיש-פורה, פשוט אינו מכיר את בגין. האיש כבר מילא תפקיד היסטורי במאבק נגד הבריטים, ועלייתו לשליטון לא תסחרר את ראשו.

גירתי שאי-אפשר להסביר את בגין למו שאינו מכיר את בגין. מדינאי העולם של '77' פשוט אינם רגילים דמות כזאת, ואין הם מסוגלים להתאים את עצמם למציאות הישראלית החדשה בנקי. הם יוכלו רק לדמוד מן הניסיון.

בלי ברקים ורעמים

הדבר מסביר תופעה שרבים בישראל ראו התקשו להבין. הוא שסבור כי עליית בגין לשליטון תביא לסערה של ברקים ורעמים בעולם, ובייחוד בארצות-הברית. הנה בא אדם שכל דרכו צריכה להוביל לעימות חזיתי עם המדינות האמריקאיות. הוא עלול לגרור תגובות שרשרת הרתי-אסונות, שתביא חית מכתרמות על האינטרסים האמריקאיים במרחב, שלא לדבר כלל על האינטרסים של אירופה המערבית ויפן. משום כך ציפו רבים לתגובה אמריקאית נמרצת, לעיצומים אמריקאיים בשטח הכלכלה והחימוש, לתגובות פוליטיות חריפות. והנה: קול דממה רקת.

יש לכך סיבה פשוטה: העולם מוכנה לבגין.

העולם אינו יודע איך "לאכול" אותו. וכאשר העולם אינו יודע, התגובה הטבעית היא: נחכה ונראה. גיתן לאיש להוכיח את עצמו. אל נעשה מעשים פזיזים, בעלי זולים לדחוף אותו לעמדה קיצונית בעל-כורחו. גימול מפרובוקציות. נתייחס אליו בנימוס מרובי, כדי לתת לו הזדמנות לעימוד על אחריותו החדשה ולהתרחק. לא היתיי הפעם בארצות-הברית, אך דיברתי עם כמה אישים שחזרו משם זה עתה, ושקיימו מגעים עם אנשי קארטר. שמעתי פרטים על שיחות שהתנהלו, בארי-בע או בשש עניינים, בדרג הבכיר ביותר. התמונה שם דומה לזו שבאירופה.

איש לא ציפה בושינגטון לעליית בגין לשליטון. כאשר קרה הדבר בלא-ייאמן, התחילו לאסוף באופן קדחתי מידע על האיש. מוסדות-החקר הצליחו, כמובן, לאי-סוף תגובות ופירושים רבים תוך זמן קצר ביותר. אך אופיו של מנחם בגין אינו רשום בשום תיק. הדוחות יכולים לספר מה עשה, מה אמר. אין הם יכולים לספר מה האיש.

הדיועה הכללית בצמרת המדינית העולמית היא שיש להמתין. ביתניים יש לעשות ניסיון לשכנע את בגין בטובות נטווש את דרכו הקיצונית, להעמיד אותו על היציאות הבינלאומיות ועל האינטרסים של המעצמות, להזהיר אותו מפני הפסנות המזומנות במלחמה ועל הסיכויים הטמונים בהסדרת שלום.

במילים אחרות: שום עימות דרמטי אינו צפוי בחודשים הקרובים — אלא אסיכון ותחולל דבר בלתי-צפוי לגמרי, ואם יעשה בגין מעשה חריג ביותר, אם ינהג בגין בפקחות — ואין שום סיבה להגיה שלא ינהג כך — יוכל לנצל חודשים אלה לביצור שליטונו, לחיזוק אחיזתו בדעת-הקהל ולהכשרת הקרקע לביצוע תוכניותיו.

ייתכן שיהיה זה, "השקט שלפני הסערה". אולי זה יהיה דומה לעונת שהאנגלים קוראים לה "קיי הודי", ימי-סוף נעימים המעוררים את הרושם כאילו נמשך הקיי, בעוד שלמעשה מתקרבים שלגיה-החורף. עדיי-הפנים, בתקופה זו יהיה נדמה כאילו התכדד כה הנבואות השחורות, והפך מתנהג על מני מנחות. רק המעטים, המבחינים בתנועות שבמעמקי-הארמה, יודעו כי ממשמש, וכאה התפרצות של הריהא-עש.

אורך יריה-הדבש הזה יהיה תלוי בכישרונו של בגין, ובתיחומו של אשף-ההטי

קהלית, ואינם משפיעים על המיסד היהודי. אין צורך להטיף ליהודי-אמריקה שינאה לערבים, שאיפה לסיפוח היריב שטחים והתנגדות לפשרה. הסיכונים הניו תמיד בכך הנושאים היריב הרבה יותר קיצוניים מן היריב הישראלי, כפי שאמר פעם מנחם ישראל, ברגע של מרידות: "הם מוכנים להילחם למען ארץ ישראל השלמה עד הצעיר הישראלי האחרון."

המיסד היהודי הרשמי אינו גוף בלתי-תלוי, היכול לקבוע את עמדתו לכאן או לכאן. מיסד זה מורכב מאפסים, עסקני-צייקים מן המניין, שמונו לתפקידם על-ידי הנציב העליון הישראלי — שגריר ישראל בושינגטון. הם מקבלים הוראות מבנין השגרירות, אם יעלה על דעת מישהו מהם למתוח ביקורת על ממשלת-ישראל, הוא ימצא את עצמו למחרת-היום מושמץ, מוחרם ומודח.

אבסורד הוא להניח כי עסקנים אלה, שכל קיומם תלוי בממשלת-ישראל, יעזו להרים קול, ולא כל שכן יד, על ממשלת בגין. אלה הם פקידונים המקבלים הוראות, והם יקבלו אותן מכל מי שנמצא בשליטון בירושלים.

יתר-על-כן, המגבית היהודית מאורגנת כך שגם מבחינה כלכלית תלוי המיסד היהודי בישראל, ולא להיפך. המגבית היא אחידה, וההכנסות מתחלקות, על פי הסכם, בין ישראל, המיסד היהודי המקומי, הירושלמי, והקהליתיים, וכך.

אם תרדנה הכנסות המגבית, כיגלל מדיניות היהודים מישראלי, יפשוט המיסד היהודי את הרגלו, וזהיפך, אם תעדינה ההכנסות, למשך כיגלל מילחמה במרחב, יהיו העסקנים היהודיים המקומיים המרוויחים הראשונים.

פילוג בכל קהילה

יש גירסה שדושיית, העומדת איר-שום כמצע. על-פייה, תתסלג הקהילה היהודית בכל מקום בעולם, באירופה ובארצות-הברית.

העסקנים הירושלמיים, התלויים בישראל, יוסיפו כמובן לתמוך בממשלת בגין. אך יש גם מנהיגות אחרת, בעלת ערך סגולי-שאונה תלוייה בישראל, מנהיגות זו כוללת אישים שהגיעו למעמד רם בעולם הלא-יהודי כיגלל הישגיהם האישיים, אילו הונח הגדול ומדינאים שעלו לצמרת בלי עזרת הבוחרים היהודיים.

אנשים אלה עולדים להסתיע מי מדיניותו של בגין, וזהפנות גם די ישראל. סימנים ראשונים לכך ישי נם.

מנהיג יהודי צרפתי כתב בגלוי בביתאון פרוישראלי שהוא מפסיק את השתתפותו, מפני שאינו יכול להסכים למדיניות ישראל אם גם אינו רוצה לתקוף אותה פומבית, פוליטיקאים יהודיים בארצות-הברית השמייעו אזהרות בשיתות פרי-טיות. כך עלולה להתפתח מלחמת-אחים, דבר אחד ברור: שום גשיא אמריקאי, ולא-כל-רשכן גשיא שהוא ראש מליגלה הדמוקרטית, לא יישש לקראת עימות עם המוני הבוחרים היהודיים, הנותנים את קולם באופן מסורתי למליגלה זו.

הוא עולד למצוא את המצב שתי לשונות הצבת: בין האני-טרם האמריקאי המובהק, המחייב הפעדת לחץ כבד על ישראל, לבין הצרכים הפוליטיים של מליגלתו, החושבת על הכהירות הבאות.

מכאן חזרת השאלה אל החידה ששמה גיימי קארטר. כשם שהכל מנחשים עתה, "מי זה מנחם בגין?" — כן עדיין ממשכים הכל לנחש מי זה גיימי קארטר מן העיירה פלינס, במדינת ג'ורג'יה. ידוע שאין הוא משתף איש בהחלטותיו בענייני-חוץ. הוא מפעיל את המדיניות לבדו, איש אינו משפיע עליו, מילבד, אולי, האריסטוקראט הפולני, זביגנייב בוז'ינסקי ("הפולנים כובשים את העולם", התלוצצו באוזני מדינאי אירופי, תחילה הפולצור הזה בושינגטון, ולכשיי בגין שלכם").

אין יגיב קארטר על המצב הירש? אין ינהג כפי בגין? האם ייררע מפני העימות, יחם, ירחש הברעות? ואולי להיפך — יתנגש עם בגין בחודי-היריב, מאחרי מסך החיכום, ויחליט ללחוק?

ביוני '77 אי-אפשר היה למצוא תשובות באירופה, גם לא בחוגים הבכירים ביותר. אפשר היה רק לשמוע שאלות, הרבה שאלות.

בשער שבועון-היורקה הבריטי, אקונומיסט, הופיע מעין מישהק-מילחמה, שהעיתון קורא לו "מישהק גוג ומגוג". המשחק מראה את האפשרויות שנוצרו עם בחירת בגין, ומעלה בין השאר את אפשרות של מילחמה, אבסורד של נפט, ואבטלת 30 מיליון אירופים. הוא גם רומז על אפשרות של מלחמת-עולם גרעינית. מילה הגורה מן השם מגידו, הוא המקום שבו צריך להיערך הקרב האחרון בין גוג ומגוג, שישימד את העולם. מי יוכא לנבא?

מבט אירופי

עייה, משה דיין. העולם מוכן להיאחו בכל קש מילולי, אמיתי או מדומה, כדי למצוא סימנים כי בגין אכן השתנה ושינה את עמדותיו. לא יהיה קשה למשוך אותו את העולם ומזרמה באף במילים ריקות.

ישיבה על קרניים

התאריך הראשון, שיהווה מעין פרי-טריאום, הוא יום פגישתו של בגין עם הנשיא קארטר. כל השעונים הבינלאומיים מכוונים על-פי מועד זה. על-פי הסדרים התמיים, יתבע קארטר מבגין להגיש את קלפיו על השולחן ול-הסכים להחזרת השטחים ולפיתרון הבעייה הפלסטינית. אם בגין יסרב, יתחיל העימות הגדול.

ומה פשוט יותר? ארצות-הברית תלוייה כל-כילה בנפט הערבי. ישראל תלוייה כל-כילה בארצות-הברית. העימות יכל להסתיים רק בכניעתו של בגין.

זהו התסריט הנאיבי. המציאות מורכבת, כמובן, יותר, עד אין-שיעור.

דבר אחד בטוח: ארצות-הברית באמת תלוייה כל-כילה בנפט הערבי. אירופה המערבית ויפן, שתי בעלות-הברית היריביות ביותר לארצות-הברית, תלויות בנפט הערבי עוד יותר. הפסקת זרם זה נפט — אם כמצע של לחץ ערבי, אם כתוצאה בלתי-נמנעת של מלחמה במרחב, עלולה לגרום לתוצאות שהדימיון כלל אינו מסוגל לתפוס. גלגלי-המשק ייעצרו באירופה ובסיפן, מיליוני מבטרי לים ייורקו לרחוב, אין לשער את התורצות הפוליטיות. ואילו בארצות-הברית יביא הדבר למשבר כלכלי, לעלייה מסחררת של מחירי-הנפט.

משום-כך יש לחץ עצום על הנשיא להחניק באיבה כל מדיניות ישראלית אשר לולה לגרום לתוצאות כאלה. אילו היתה ישראל מדינה רגילה, היה הנשיא קארטר מגיש למנחם בגין אולטימטום פשוט ומכיניע אותו ברוב-מקום, תוך איום בהפסקת זרם הכסף והנשק, ובהסרת המיטריה המדינית והצבאית של אמריקה.

אולם ישראל אינה מדינה רגילה, והנשיא קארטר יושב על מה של נקרא פעם, כפי גנרל אמריקאי, "שתי קרניים שה דוקמה". אין זו ישיבה נעימה.

מה יעשו היהודים

רעניין זה יש למדינאי העולם ול-מומחה שתי גירסות סותרות, ואחת באמצע.

הגירסה הקיצונית האחת אומרת: היהודים האמריקאיים פשוט לא יוכלו לתמוך בממשלת בגין כי מצב כזה.

קודם-כל, מפני שהם ליברליים. הם התי-נגדו למלחמת ויאטנאם, הם דגלו בכוכר-יות הכושם, הם נאבקים למען הטרדת-הדת מן המדינה במולדתם, חוץ מזה, יהודי אמריקה לא יוכלו להתי-לחם בממשלתם, מבלי להסתכן במכה-חור-זרת של אנטי-שמיות. אין הם יכולים להעי-מיד את עצמם במצב שבו ייראה כאילו הם מעדיפים את האינטרסים של ישראל על פני האינטרסים של אמריקה. אם יעלו מחירי-הנפט, ויתקבל הרושם שהדבר בא כיגלל עמדת היהודים, עלולות התוצאות בצייבור האמריקאי להיות חמורות ביותר. המכוננית היא קדושה לאמריקאי, והבנוין הוא שמישי קדושה.

הגירסה הקיצונית השנייה אומרת: שאני נטמה אליה — היא שיהודי אמריקה, כמדינה שהם מאורגנים ככה פוליטי, ותמוכו בממשלת בגין, יקרה אשר יקרה.

קודם כל, מפני שהם עצמם לאומניים קיצוניים, בכל הנוגע לישראל. שפתו היר-לאומנית של בגין, המבטאת את הסינגון הלאומני של מירוצי-אירופה שבין שתי מלחמות-העולם, קרובה לליבם של היתור-דים האלה הרבה יותר מאשר שפתו הצב-רית הקרה של יצחק רבין. אם יפנה בגין אל ליבם של יהודי ארצות-הברית, הוא ימצא שליבם נפתח בקלות. שאר היתור-דים — והם רבים מאד — ששפה זו וזה להם, התרחקו ממילא כבר מזמן מפעילות